

17 אוגוסט 2009

ת"א 1573-06 כלל חב' לביטוח בע"מ ואח' נ' מ.פ.ה. הנדסת חשמל בע"מ

בפני
התובעות כב' השופט צבי דותן

1. כלל חברה לביטוח בע"מ
 2. נעמ"ת תנועת נשים עובדות ומתנדבות
- ע"י ב"כ עו"ד אברהם זיו כהן

נגד

הנתבעת מ.פ.ה. הנדסת חשמל בע"מ
ע"י ב"כ עו"ד מור חן

לתשובה בטענות (2009-08-23): [תא 1573/06 כלל חברה לביטוח בע"מ - ב"כ עו"ד אברהם זיו כהן נ' מ.פ.ה. הנדסת חשמל בע"מ](#) שופטים: צבי דותן, עו"ד: אברהם זיו כהן

לסיכומים בטענות (2009-08-23): [תא 1573/06 כלל חברה לביטוח בע"מ - ב"כ עו"ד אברהם זיו כהן נ' מ.פ.ה. הנדסת חשמל בע"מ](#) שופטים: צבי דותן, עו"ד: אברהם זיו כהן

מיני-רציו:

* * בית משפט השלום קבע כי: קיימת חובת זהירות מושגית בין יבואן או משווק של מוצר, ביחד ולחוד, כלפי לקוחותיהם, באשר לטיבו ולאיכותו של המוצר המסופק על ידם.

* נזיקין – רשלנות – חובת הזהירות

* נזיקין – אחריות – נזקי אש

* נזיקין – אחריות – נזק ראייתי

* ביטוח – סוברוגציה (שיבוב) – מהותה

עסיקנן בתביעת שיבוב. שריפה פרצה בלוח החשמל של בית ספר פלוני, השייך לרשת החינוך של התובעת 2. התובעת 2, ביטחה את המבנה ואת תכולתו בפוליסה הכוללת, בין השאר, סיכוני אש. התובעת 1, שילמה לתובעת 2, את תגמולי הביטוח. הנתבעת הינה ייבואנית של הקבל אשר התפוצץ בארון החשמל ונטען כי גרם לשריפה. הנתבעת טענה מספר טענות ובין היתר, טענה כי לא הוכח שהקבל הוא מקור השריפה, וכי ייתכן שהמקור נבע משלל סיבות אחרות. עוד טענה הנתבעת, כי התובעות גרמו לה נזק ראייתי, בכך שלא שמרו את לוח החשמל שגורף ובכך מנעו ממנה לבדוק האם אכן מקור השריפה הוא הקבל. בנוסף, טענה הנתבעת כי לא התרשלה כייבואנית, היות וייבאה את הקבל מחברה מוכרת, ובדקה אותו במכון התקנים, והקבל היה תקין לחלוטין. עוד טענה, כי התובעת 2, התרשלה בהתקנת הקבל, וכי הנזק לא הוכח.

בית המשפט קיבל את התביעה וקבע כי:

מהנדס החשמל אשר בדק את הקבל, קבע באופן חד משמעי כי הקבל הוא מקור השריפה. חוות דעתו לא נסתרה ע"י הנתבעת. אין לקבל את טענת הנתבעת לפיה, המומחה לא בדק את רכיביו השונים של לוח החשמל ואת החיבורים, היות ולכל אורך חקירתו הוא לא נשאל ולו שאלה אחת בעניין זה. עוד קבע בית המשפט כי הוכח שהקבל היה פגום וכי הינו תוצר של ספק אשר את מוצריו מייבאת הנתבעת לארץ באופן בלעדי. בנוסף, קבע בית המשפט כי הנתבעת לא הציגה כל מסמך התומך בגרסתה כי הקבל אושר ע"י מכון התקנים. באשר לטענה לגרימת נזק ראייתי, קבע בית המשפט כי יש להפחית את הפיצוי בשיעור של 20%, וזאת לנוכח העובדה שניתן היה לשמור את לוח החשמל והקבל ולאור מכלול הראיות בתיק.

פסק דין

1. ביום 24/9/03 פרצה שריפה בלוח החשמל של בית ספר בהוד השרון, השייך לרשת החינוך של התובעת 2, וגרם נזק מוחלט ללוח החשמל, וכן נזק למבנה ולתכולתו. מהנדס החשמל מר אשר סלוצקי בדק ומצא כי השריפה החלה בקבל, מתוצרת אנרלוקס (ENERLUX), שהיה מותקן בחלק התחתון של לוח החשמל. גורם השריפה, לפי חוות דעתו, הוא פגם פנימי בקבל, אשר התפוצץ פנימית, וגרם לשריפה. הקבלים מתוצרת אנרלוקס מיובאים ומשווקים בישראל ע"י הנתבעת. המבנה והתכולה בוטחו ע"י התובעת 2 אצל התובעת 1, בפוליסה הכוללת בין השאר גם סיכוני אש. התובעת 1 שילמה למבוטחת, התובעת 2, את תגמולי הביטוח, והתביעה עתה היא תביעת שיבוב של חברת הביטוח כנגד הנתבעת, שהיא כאמור היבואנית והמשווקת של קבלי אנרלוקס, ושל הקבל הספציפי שגרם לשריפה. התובעת 2 הצטרפה אף היא לתביעה, שכן היא תובעת את סכום ההשתתפות העצמית שנוכה ע"י חברת הביטוח מתגמולי הביטוח.

2. הנתבעת טוענת –

- (א) כי לא הוכח מקור השריפה, וכי זו היתה יכולה להיגרם כתוצאה משלל סיבות שלא נבדקו ע"י מר סלוצקי.
- (ב) כי לא הוכח שהקבל נשוא התביעה הוא מתוצרת אנרלוקס, ויובא ע"י הנתבעת.
- (ג) כי התובעת גרמה נזק ראייתי בכך שלא שמרה את שרידי הקבל ושרידי לוח החשמל.
- (ד) כי התביעה צריכה להיות מופנית כנגד יצרנית הקבל, חברת אנרלוקס מאיטליה, ולא כנגד הנתבעת, שלא ייצרה את הקבל.
- (ה) כי הנתבעת כיבואנית לא התרשלה, שכן, ייבאה את הקבל מחברה מוכרת, ובדקה אותו במכון התקנים, והקבל היה תקין לחלוטין.
- (ו) כי התובעת 2 התרשלה רשלנות תורמת בהתקנה רשלנית של הקבל, והנזק נגרם כתוצאה מהתקנה לקויה של הקבל בלוח החשמל.
- (ז) כי הנזק לא הוכח.

האם השריפה נגרמה עקב פגם בייצור הקבל?

3. מהנדס החשמל מר אשר סלוצקי היה בזירת האירוע ביום 25/9/03. עפ"י חוות דעתו, –
- החיבורים של כל הקבלים בלוח החשמל, כולל זה שהתפוצץ, נעשו בצורה מקצועית ונכונה, והחזיקו מעמד גם לאחר השריפה.
 - ברור כי הכשל היה בתוך הקבל, שכן, המכסה העליון של הקבל התפוצץ ועף ממקומו.
 - בכל יתר חלקי הלוח לא אותרו כל סימני כשל.
 - הפגם היה בייצור הקבל, אשר לא עמד בתנאי רשת החשמל במקום, ולכן התפוצץ וגרם לשריפה.
 - אין כל ספק כי מדובר בפגם פנימי בקבל.
4. גם בחקירתו בביהמ"ש חזר מר סלוצקי ואמר, כי היה פגם בייצור, ובשל כך, הקבל לא עמד בתנאי רשת החשמל במקום (עמ' 29, ש' 11 – 18). "זה קבל שנועד לעבוד בתנאי ישראל, יש תנאי רשת מסוימים בארץ, אם המוצר לא עומד בתנאי הרשת, אז המוצר פגום" (עמ' 29, ש' 4 – 6). הכשל הפנימי שנוצר בעקבות כך הוא התחממות ושריפה פנימית (עמ' 27, ש' 24 – 25). נכון שמר סלוצקי לא ציין מהו בדיוק הפגם בייצור, שהיה בקבל שהתפוצץ, אך זאת משום שהלוח כולו היה שרוף ומפויח, "זה פשוט היה עיסה של פיח" (פרו', עמ' 17 ש' 28, עמ' 14 ש' 21, עמ' 15 ש' 3 – 4). לכן ברור, אומר מר סלוצקי, ואני מקבל את דבריו, שבמצב זה, שהקבל שרוף לחלוטין, לא ניתן לומר כיום מה בדיוק היה הפגם בייצור, האם זה פגם בבידוד הפנימי, או התעייפות החומר, או זליגה פנימית, או התחממות עקב "הרמוניה" שהקבל מקבל (פרו', עמ' 28, ש' 1 – 6). ואציין כאן את עדותו של מר יחזקאל אביר, כי הבעיה הנפוצה בקבלים אלה היא באמת פגם בבידוד הפנימי (פרו', עמ' 19 ש' 29 עד עמ' 20 ש' 2).
- שלא כטענת הנתבעת, העובדה שלא ניתן להצביע כיום ולהשיב על השאלה מהו בדיוק הפגם הפנימי שהיה בקבל, אינה צריכה להוביל בהכרח לדחיית התביעה (השווה ת.א. (ת"א) 61589/01 איילון חב' לביטוח נ' סוכנות מכוניות לים התיכון, מאגר נבו, בפיסקה 27 לפסק הדין). אכן, הקבל נשרף לחלוטין, והפך לעיסה של פיח, ועל כן, אין כל דרך היום לדעת מהו הפגם הפנימי שהיה בו. יחד עם זאת, ברור – כפי שביאר מר סלוצקי בחוות דעתו ובחקירתו – כי היה פגם, ופגם זה הוא שגרם לשריפה.
5. מר סלוצקי התייחס הן בחוות דעתו והן בחקירתו הנגדית לשאלת החיבור הרופף, ושלל אפשרות זו באורח חד משמעי. לדבריו, "כאשר המכסה העליון עף והשריפה פורצת מתוך הקבל והחיבורים שלו נשארים יציבים ותקינים גם אחרי שהם נשרפו, אז השריפה היא מתוך הקבל ולא מהחיבורים" (פרו', עמ' 24 ש' 10 – 13, ש' 25 – 28, עמ' 25 ש' 13). "במקרה שלנו שלשת החיבורים מחוברים היטב ומחוזקים היטב, הם נבדקו, ולא היה חיבור רופף" (עמ' 25 ש' 15 – 16, ש' 22 – 30, וכך ר' תצהיר איציק אלימלך, סעיף 5).

6. כנגד חוות דעתו של מר סלוצקי, הוגשה מטעם הנתבעת חוות דעת נגדית, של מהנדס החשמל אבי מרקוביץ. מר מרקוביץ מצביע בחוות דעתו על שורה של גורמים אפשריים **אחרים** לפרוץ השריפה במקרה דנן.

אך מעניין לציין כי הנתבעת בסיכומיה כלל אינה מנסה לשכנע את ביהמ"ש, שהשריפה פרצה כתוצאה מן הגורמים הללו או איזה מהם. היא מציינת בסיכומיה (סעיף 39) כי אירוע השריפה **יכול היה** להיגרם משלל סיבות **אשר לא נבדקו**, וכי כיום (מאחר שהלוח והקבל אינם בנמצא) **לא ניתן לדעת** את סיבת השריפה.

הצבעה על שלל סיבות, אשר לא נבדקו¹, אין די בה כדי לסתור את חוות דעתו המקצועית של מר סלוצקי שהיה בזירת האירוע למחרת האירוע, וראה ובדק את הדברים במו עיניו, והוא מפרט בחוות דעתו, שאך נתחזקה בחקירתו הנגדית, את הגורמים לאירוע השריפה. אמת, יכול הנתבע, בתביעה מסוג זה, להצביע על ראיות או על גירסה אחרת, שונה מזו של התובע, כדי להוכיח שהנזק נגרם ע"י גורם אחר מזה שהתובע טוען לו. אולם –

"כאשר מדברת הפסיקה על 'גירסה אחרת' מטעם הנתבע – הכוונה היא לגירסה הנתמכת בראיות או עולה הגיונית מהנסיבות ואשר עשויה להצביע על גורם אחר לאירוע התאונה שאינו פחות סביר מאשר הגירסה המועלית על ידי התובע, אך אין הכוונה להעלאת טענות וסברות סתמיות – כשמולך עומדות עובדות המלמדות בצורה מתקבלת על הדעת על הגורם שהביא לתאונה": ע"א 454/74 אברוצקי נ' עזבון נוימן פד"י ל (3) 367, בעמ' 375.

דברים אלה יפים ומתאימים הם גם למקרה שבפניי.

7. הנתבעת טוענת כי מר סלוצקי לא בדק את המגענים והתאמתם לקבלים, לא בדק את החיווט במגען או במבטח, לא בדק את מצב המפסקים, לא בדק האם הותקנה בלוח החשמל מערכת לגילוי וכיבוי אש.

ונשאלת השאלה: כיצד יודעת הנתבעת כי מר סלוצקי לא בדק את כל אלה? הרי מר סלוצקי נחקר ע"י ב"כ הנתבעת באריכות. לכל אורך חקירתו הוא לא נשאל ולו שאלה אחת בענין זה, לא האם בדק את המגענים, לא האם בדק את החיבורים, ולא האם בדק את המפסקים, וכו' וכו'. הדבר בולט במיוחד בהקשר לחקירה שנחקר מר סלוצקי בסוגיית החיבורים (פרו', עמ' 24 – 25). על אף החקירה הארוכה בסוגיה זו, הוא לא נשאל ולו שאלה אחת האם בדק את החיבורים של המגענים או של המבטחים. אם כן, כיצד ועל סמך מה טוענת הנתבעת בסיכומיה כי המומחה מטעם התובעת לא בדק את כל הדברים הללו? זוהי טענה פשוט חסרת כל יסוד. אם חשוב היה לנתבעת להראות לביהמ"ש כי מר סלוצקי לא בדק את המגענים (וכנ"ל – גם ביחס לכל יתר הבדיקות) **היה עליה להציג שאלה זו למר סלוצקי**. משלא הוצגה למר סלוצקי ולו שאלה אחת בענין זה משך כל חקירתו (שנמשכה לא מעט זמן), הרי שמדובר בטענה אשר אין לה על מה שתסמוך ואני דוחה אותה (וראה לענין אי

¹ לא נבדקו (לטענת הנתבעת) ע"י מר סלוצקי. אך גם לא ע"י מר מרקוביץ.

הצגת שאלה מהותית, שצריך היה להציגה, – י' קדמי, "על הראיות", מהד' תשס"ד-2003, חלק שלישי, בעמ' 1660).

8. לסיכום עד כאן, דעתי היא שהתובעת הוכיחה טענתה כי הגורם לשריפה היה כשל פנימי בקבל, הנובע מפגם בייצורו. וכדברי מר סלוצקי:
 "כשאני באתי למקום, מצאתי שריפה שפרצה בלוח כתוצאה מפיצוץ קבל, ואחרי שבדקתי את הקבל הספציפי שבו פרצה השריפה וגרמה לשריפת לוח החשמל, מצאתי שהסיבה היא כשל פנימי בקבל, ולא חיבור רופף. וזה חד משמע" (פרו', עמ' 25, ש' 11 – 13).

האם הקבל היה מתוצרת אנרלוקס?

9. החברה המייצרת את לוחות החשמל, חברת לב אביר, אישרה למר סלוצקי בכתב (מוצג ת/1) כי הקבלים שהותקנו בלוח החשמל בבית הספר הם מתוצרת אנרלוקס, ונרכשו מהנתבעת. היא גם צירפה את חשבונית הרכישה, מוצג ת/2.
 מר איציק אלימלך, מנהל עבודה בחברת לב אביר, שהוא זה שהיה האחראי על התקנת לוח החשמל בבית הספר (סעיף 3 לתצהירו), מאשר בתצהירו (סעיף 6) כי בלוח החשמל היו מותקנים שני קבלים זהים, האחד – בצד ימין, והשני – בצד שמאל של לוח החשמל. הקבל שהתפוצץ ונשרף הוא הקבל הימני (פרו', עמ' 23, ש' 1 – 9). גם מעדותו של מר סלוצקי עולה כי שני הקבלים בלוח החשמל היו זהים (פרו', עמ' 27, ש' 2). גם מתקבל על הדעת, ששני קבלים, המותקנים בלוח חשמל אחד, הם מאותה תוצרת ומאותו דגם.
 חשיבות העובדה ששני הקבלים שבלוח היו זהים היא בכך, שהקבל השמאלי נותר שלם, וניתן לראות בבירור² כי הוא מתוצרת אנרלוקס. מכאן עולה מסקנה ברורה, כי גם הקבל הניזוק הוא מתוצרת אנרלוקס.
 ואין מחלוקת כי הנתבעת היא היבואנית היחידה בישראל של קבלי אנרלוקס (פרו', עמ' 44, ש' 14).

10. הנתבעת הציגה מסמכים המוכיחים לכאורה כי הקבל הניזוק איננו מתוצרת אנרלוקס, ולא נרכש מהנתבעת. ואלה המסמכים:
חשבונית הרכישה, ת/2, ממנה עולה כי הקבלים שהנתבעת מכרה לחברת לב אביר ביום 8/5/02 הם שלשה קבלים, מדגם 4010. לעומת זאת, בארון החשמל במקום בו פרצה השריפה היו שני קבלים בלבד, מדגם 4110 (ר' חו"ד סלוצקי).

בהזמנת הרכש, נ/4, מצוין כי הקבלים מיועדים לפרוייקט מס' 02-358. לעומת זאת, פרוייקט התקנת לוח החשמל בבית הספר בהוד השרון היה פרוייקט מס' 02-587 (ר' תכניות הלוח הישן, שצורפו ל"הודעה על הגשת מסמכים" מיום 12/11/07. כמו כן ר' ת/9).

² ראה נספח הצילומים המצורף לחוות דעת סלוצקי, בעמ' 3, למטה.

בתמיכה נוספת לכך ניתן גם להצביע על העובדה, שהזמנת הרכש, וגם האספקה בפועל (לפי תעודת המשלוח), נעשו בתאריך 8/5/02, אלא שהתובעת 2 הזמינה את לוח החשמל רק בתאריך 1/8/02 (פרו', עמ' 31 ש' 14, עמ' 32 ש' 8).

11. אני מקבל את טענת הנתבעת כי המסמכים הנ"ל מוכיחים שהקבל נשוא תובענה זו לא נרכש באמצעות המסמכים האלה (הזמנת הרכש והחשבונית). המסמכים ת/2, נ/4 עוסקים במכירת 3 קבלים, מדגם אחר, ולפרוייקט אחר. מכאן לא נובעת המסקנה, כי הקבל נשוא דיוננו איננו אנרלוקס, או כי הוא לא נרכש מהנתבעת. המסקנה היחידה היא, כי מסמכי הרכישה שהוצגו אינם נוגעים לקבל נשוא דיוננו, אלא לקבלים אחרים, וכי מסמכי הרכישה של הקבל נשוא דיוננו לא הוצגו בפני בית המשפט. אך עדיין, מונחת בפניי עדות, שלא נסתרה, של מר איציק אלימלך (תצהירו, סעיף 6) כי הקבל שלא ניזוק הוא זהה לקבל שניזוק, וכי הקבל הלא-ניזוק הוא מתוצרת אנרלוקס. ניתן גם להיווכח בכך בנקל, מנספח התמונות של מר סלוצקי³, שם רואים בבירור ובאורח חד משמעי כי הקבל הלא-ניזוק הוא מתוצרת אנרלוקס. יתר על כן, מר סלוצקי מציין כי הקבל הזה הוא מדגם 4110. והנה, ממוצג נ/7 אנו למדים כי דגם 4110 הוא אחד הדגמים של אנרלוקס. וכפי שכבר צוין, הנתבעת היא הרי היבואנית היחידה בישראל של קבלים מתוצרת אנרלוקס (עמ' 44, ש' 14). מכאן שהוכח, במידה הנדרשת בתובענה אזרחית, כי הקבל נשוא דיוננו הוא מתוצרת אנרלוקס, וכן שהוא נרכש מן הנתבעת, וזאת על אף שמסמכי הרכישה של הקבל הזה, הניזוק, לא הוצגו בפני ביהמ"ש, ומסמכי הרכישה שהוצגו, מתייחסים לקבלים אחרים, שאינם נוגעים לענייננו.

נזק ראייתי

12. טוענת הנתבעת כי התובעת הסבה לה נזק ראייתי בכך שלא שמרה את שרידי לוח החשמל ושרידי הקבל, שניזוקו בשריפה, דבר שמנע ממנה את האפשרות (א) לוודא שאכן מדובר באנרלוקס. (ב) לבדוק מה היה הגורם לשריפה.

בענין זה אצטט מת.א. (ת"א) 15826/04 כלל חב' לביטוח נ' יוניברסל מוטורס (אתר נבו):

"נראה שהדוקטרינה בדבר "נזק ראייתי" לא נוגעת לתביעה זו. הדוקטרינה עוסקת בנסיבות שונות מאד, כשנתבע הפר חובה לשמור על ראיות הנחוצות להוכחת תביעתו של התובע. הפתרון שמציעה הדוקטרינה, העברת נטל הראיה והנחת הנחות מיטיבות עם הנתבע, גם הוא לא יועיל בענייננו כלל, שהרי התובעת היא שהשמידה את הראיות, וממילא מוטל עליה להוכיח את תביעתה".

התביעה באותו מקרה נדחתה, מפני שהתובעת לא הוכיחה תביעתה, ולא בגלל דוקטרינת הנזק הראייתי, שנאמר כי כלל אינה חלה, בנסיבות המקרה.

³ ר' בנספח התמונות, עמ' 3, התמונה התחתונה.

על כך שדוקטרינת הנזק הראייתי עניינה בד"כ בנזק ראייתי שנגרם ע"י הנתבע, ותוצאתה – **העברת נטל השכנוע** מהתובע לנתבע ראה גם [ע"א 9328/02 מאיר נ' ד"ר לאור פד"י נח \(5\) 54](#) בפסקה 13, [ע"א 8858/02 מ"י נ' זהווה \(אתר נבו\)](#) כבי השופטת דורנר, [ע"ש \(חי\) 641/03 חב' פלונית נ' מ"י \(אתר נבו\)](#).

13. מקום שהנזק הראייתי נגרם ע"י התובע (שאז אין רבותא ב"העברת" נטל השכנוע אליו, שהרי נטל השכנוע ממילא מוטל עליו להוכיח את תביעתו) נאמר בפסקה (ת.א. ת"א) [61589/01 איילון חב' לביטוח נ' סוכנות מכוניות לים התיכון](#), אתר נבו, בפסקה 9 לפסה"ד כי הסנקציה כנגד התובע איננה חייבת להיות דחיית התביעה. הדבר תלוי במכלול נסיבות הענין, ו"רק כאשר נוצרת מעין "מסה קריטית" של מכלול נסיבות הענין, המטה את הכף לחובתו של התובע, יצדיק הנזק הראייתי שנגרם לנתבע, את דחיית התביעה נגדו". לעומת זאת, במקרים אחרים (ת.א. הרצ'י) [1130/05 כלל חב' לביטוח נ' קריסטל](#), אתר נבו) אמד ביהמ"ש מהו שיעורו של הנזק הראייתי שנגרם לנתבע, והפחית בשיעור זה את סכום החיוב (באותו מקרה הופחתו 30%).

14. במקרה שבפניי, עולה מן העדויות, מצד אחד, כי **ניתן** היה לשמור את לוח החשמל ואת הקבל הניזוק (פרו', עמ' 11 ש' 29 – 30, עמ' 22 ש' 11 – 12, עמ' 23 ש' 23 – 26); ומצד שני, כי כתוצאה מהשריפה "זה פשוט היה עיסה של פיח" (פרו', עמ' 17, ש' 28), כי **לא** ניתן היה לשמור זאת (עמ' 12 ש' 1 – 3, עמ' 12 ש' 13 – 15). וכן עדות מר סלוצקי: "כשהקבל בתוך הלוח, אני אקח את כל הלוח איתי? אם יכולתי, וזה היה דבר סביר, הייתי לוקח את כל הלוח איתי" (עמ' 23, ש' 15 – 16).

נראה לי כי אי שמירת הלוח והקבל במקרה דנן לא נעשתה בשום אופן מתוך כוונה להעלים ראיות, אלא פשוט מפני שהכל היה "עיסה של פיח", וכפי שהעיד השמאי, "במקרה כזה הקבל מפונה יחד עם שאר הפסולת" (פרו', עמ' 11, ש' 18 – 25). הנזק הראייתי איננו מאד חמור, שכן ישנם צילומים טובים מאד (חלקם צורפו לחוו"ד השמאי, וחלקם לחוו"ד סלוצקי). אינני סבור, במצב דברים זה, ונוכח מכלול הראיות בתיק, כי יש מקום לדחיית התובענה בשל הנזק הראייתי. דעתי היא כי הנזק הראייתי במקרה דנן מצדיק הפחתת הפיצוי שייפסק, בשיעור של 20%.

הטענה כי הנתבעת היא היבואנית, ולא היצרן

15. אין מחלוקת כי הנתבעת היא היבואנית והמשווקת היחידה של קבלים מתוצרת אנרלוקס בישראל. היא איננה היצרנית של קבלים אלה. לטענת הנתבעת, היה על התובעות להגיש תביעתן כנגד היצרנית (חברת אנרלוקס, איטליה), ואין להן כל עילת תביעה נגד הנתבעת, היבואנית.

אינני סבור כי נכונה הטענה שאין ולא יכולה להיות עילת תביעה כלפי היבואן (להבדיל מהיצרן). בע"א (ת"א) 513/96 גליק נ' בי טכנולוגי (דינים מחוזי כ"ו (8) 360, בפיסקה 6, שם) נקבע כי קיימת חובת זהירות מושגית בין יבואן או משווק של מוצר, ביחד ולחוד, כלפי לקוחותיהם, באשר לטיבו ולאיכותו של המוצר המסופק על ידם. בנסיבות אותו מקרה נקבע שלא חלה חובת זהירות קונקרטית על היבואן, אך חלה חובה כאמור על המשווק, והוא חויב בתשלום פיצוי. ובענין ת.א. (הרצ'י) 1130/05 כלל חב' לביטוח נ' קריסטל (אתר נבו) נקבע כי "נתבעת מס' 1 לא ייצרה את המכונה, אך כמשווקת ומעניקת השירות הטכני עליה החובה מול צרכניה להבטיח איכותה ותקינותה, ובמובן זה היא חבה כלפיהם או מול חליפיהם (במקרה זה מבטחתם)".

האם הנתבעת התרשלה

16. הנתבעת טוענת כי לא התרשלה, שכן, בטרם החלה לייבא את מוצרי אנרלוקס לישראל, בדקה ויודאה כי אלה עומדים בתקנים מחמירים, בינלאומיים ואירופאיים. לא ראיתי הוכחה משכנעת לטענה זו. המוצגים נ/6, נ/7 הינם קטלוגים של היצרן, ולא אישורים מאת רשות כלשהי. אשר לנספח ב' לתצהיר דני עמית – הוא מתייחס למבחנים שנעשו לקבלים מדגמים אחרים, לא לדגם 4110. אין כל מסמך, המאשר את הדגם הספציפי בו עסקינן בתובענה זו (4110).

17. הנתבעת מוסיפה וטוענת כי שלחה את מוצרי אנרלוקס באופן תדיר למכון התקנים הישראלי, וקיבלה את אישורו לכל המוצרים. גם טענה זו אינה יכולה להתקבל, שכן לא הוצג אישור מכון התקנים ביחס לקבל הספציפי, מדגם 4110, בו עסקינן (פרו', עמ' 45, ש' 7).

18. טוענת הנתבעת כי אף בבדיקה יסודית לא ניתן היה להבחין כי ישנו פגם בקבל. אני סבור כי טענה זו לא הוכחה. מה שעולה מעדותו של מר יחזקאל אביר הוא "שכשאתה או איש מקצוע מסתכל על הקבל, הוא לא יכול לדעת אם הוא פגום אם לאו" (פרו', עמ' 19, ש' 21 – 23). אכן, אין די בהסתכלות. יש צורך לתת את הקבל בידי מכון התקנים לבדיקה. כפי שצוין, לא הוצג בפני בית המשפט כל אישור של מכון התקנים ביחס לקבל בו עסקינן. כמו כן, כפי שעולה מעדותו של מר דני עמית מטעם הנתבעת (תצהירו, סעיף 12, וכן פרו', עמ' 45 ש' 21, ש' 28) ניתן היה וצריך היה לבצע ללוחות בדיקה טרמוגרפית, בדיקה שהיתה מגלה את התקלה, ומונעת את השריפה. מר עמית מטעם הנתבעת אישר בעדותו כי קבל אכן יכול לצאת פגום מפס הייצור, ואף על פי כן, לדבריו, "כשמגיעים אלינו קבלים למחסן, אנו לא עורכים להם בדיקות" (פרו', עמ' 45, ש' 8 – 11).

19. יצוין כי במהלך תקופה של שנה וחצי בלבד (מרץ 2004 – ספטמבר 2005) הוגשו נגד הנתבעת לא פחות משלוש תביעות, לבתי המשפט, בגין שריפות שנטען כי נגרמו בגלל קבלים מתוצרת אנרלוקס (ת/5, ת/7, ת/8). בכל התביעות הללו העדיפה הנתבעת לשלם סכומים כאלה

ואחרים בפשרה (עמ' 46, ש' 6). ריבוי התביעות מלמד על כך שאכן מדובר ב"שור מועד". ור' גם עדות סלוצקי, עמ' 23, ש' 21: "כשאמרו לי שהתפוצץ קבל בלוח וגרם לדליקה, אז שאלתי "זה שוב אנרלוקס?" הם מתפוצצים" (פרו', עמ' 23, ש' 21 – 22).

20. הנה כי כן –

- לא הוצג כל אישור מאת רשויות בינלאומיות או אירופאיות (כטענת הנתבעת בסיכומיה, סעיף 12) לתקינותו של הקבל מדגם 4110.
- לא הוצג גם אישור מכון התקנים הישראלי לקבל הזה.
- ניתן היה לאתר ליקויים, אם בבדיקה ע"י מכון התקנים, אם בבדיקות טרמוגרפיות, אולם אלה – לא נעשו.
- הנתבעת אינה עורכת כל בדיקות שהן לקבלים שהיא מקבלת (עמ' 45, ש' 11).
- ואם נוסף לכל זאת את ריבוי התביעות, הרי המסקנה היא כי הנתבעת התרשלה ביבואם ושיווקם של קבלים אלה בישראל, מבלי שדאגה לבדוק ולוודא תקינותם, כמו גם התאמתם לתנאי הרשת בארץ (פרו', עמ' 28, ש' 21 – 22, עמ' 29, ש' 4 – 5).

אשם תורם

21. **א. העברת הקבלים מלוח ללוח.** בענין זה נסמכת הנתבעת דווקא על האמור בחוות דעת סלוצקי מטעם התובעת. מר סלוצקי כותב בחוות דעתו, מפיו של איציק אלימלך, כי: "הקבל שממנו פרצה השריפה הוא קבל מתוצרת אנרלוקס שהיה מותקן בלוח הקודם של בית הספר, וביקשו מאיתנו להעבירו ללוח החדש". אלא שברור כי יש להעדיף את עדותו הישירה של איציק אלימלך עצמו, על פני עדות השמיעה של מר סלוצקי, המעיד על דברים שאיציק אלימלך אמר לו, לדבריו. ובכן, איציק אלימלך מבאר בתצהירו (סעיף 7) כי נכון שאמר למר סלוצקי כי המתכנן של הלוח ביקש מהם להעביר קבלים מהלוח הישן ללוח החדש. אולם, לדבריו, הם לא העבירו קבלים מהלוח הישן לחדש. הלוח החדש הגיע מהמפעל עם שני קבלים מחוטים, והם הרכיבו את הלוח החדש וחיברו אותו לרשת החשמל והפעילוהו. רק אחרי כל זאת הם פירקו את הלוח הישן, כולל הקבלים שהיו בו. גם בחקירתו בביהמ"ש עמד על כך שלא אמר לסלוצקי כי הקבל הניזוק, זה שנשרף, הועבר מן הלוח הישן (פרו', עמ' 37, ש' 8 – 9, עמ' 38, ש' 18 – 23), וכי אולי סלוצקי הבין אותו לא נכון (עמ' 39, ש' 19). הוא העיד חד משמעית כי לא נעשתה העברת קבל מלוח ללוח וכי "אם מישהו היה עושה את זה, הוא היה צריך לעבור דרכי ... כל פעולה שמתבצעת בעבודה שלי, עוברת דרכי. אני צריך להזמין את הפעולה. אין משהו שמתבצע אם אני לא אמרתי לעשות את זה" (פרו', עמ' 39, ש' 27 עד עמ' 40, ש' 10).

22. כאמור, עדיפה בעיני עדותו הישירה של איציק אלימלך על דברים שנעשו על ידו ונאמרו על ידו, על פני עדותו של סלוצקי, שהיא, בנקודה זו, עדות שמיעה מובהקת.

לא נכונה טענת הנתבעת בסיכומיה (סעי' 54, 55) כאילו במהלך חקירתו אישר מר אלימלך את נכונות הדברים שאמר לסלוצקי, וכי משהבין כי גירסתו זו מגלגלת את האשם לפתחו, חזר בו ובדה גירסה חדשה. את הגירסה הזאת, ה"חדשה" כביכול, הוא העלה לא תוך כדי חקירתו בבית המשפט, כי אם בתצהיר עדותו הראשית (סעיף 7).
לא נכונה גם טענת הנתבעת כאילו איציק אלימלך אישר, שסלוצקי העלה על הכתב "בדיוק רב" את הדברים שנאמרו לו על ידו. די לעיין בפרוטוקול, עמ' 38 ש' 24 עד עמ' 39 ש' 17, כדי להיווכח כי טענה זו אינה נכונה.

23. **ב. העדר מערכות הגנה והתראה בלוח החשמל.** עפ"י התקן, צריך היה להתקין בלוח החשמל הנדון מערכת לגילוי וכיבוי אש, לרבות ניתוק החשמל במקרה של גילוי אש/עשן. המהנדס מרקוביץ מציין בחוות דעתו (סעיף 20) כי לא צוין כל מידע אודות מערכת גילוי אש שהותקנה בלוח החשמל. אי התקנת מערכת מיגון איפשרה לדליקה להתלקח, מבלי שיהיה כל גורם שינתק את החשמל עם תחילת העשן, דבר שהיה מונע את הדליקה כליל, או ממזער את הנזק באופן משמעותי (סעי' 25 לחוה"ד).

24. המהנדס מרקוביץ לא ראה את לוח החשמל במו עיניו, ואין הוא יכול לדעת אם היו אמצעי המיגון האמורים, אם לאו. לטענתו הוא יודע שבלוח החשמל לא היו אמצעי מיגון (עמ' 51, ש' 30), אולם לדעתי אין זו ידיעה אישית, עובדתית, אלא מסקנה, אותה הוא מסיק מתוך תכניות החשמל של לב אביר (עמ' 51 ש' 30 עד עמ' 52 ש' 8). מדובר לא בעדות עובדתית, כי אם במסקנה, והמסקנה מבוססת על תכניות, שלא נערכו על ידו. אולם הרי השאלה האם היו או לא היו אמצעי המיגון הנדרשים היא שאלה עובדתית מובהקת. הנתבעת לא הוכיחה, עובדתית, כי אמצעי המיגון הללו לא היו. היא גם נמנעה מלהפנות שאלה עובדתית זו לשני העדים מחברת לב אביר, או לממונה הבטיחות של התובעת 2, מר בויטנר. זאת על אף שהיה זה מתבקש, ומחויב המציאות, להפנות שאלה זו אליהם. (למשמעות הראייתית של הימנעות מהצגת שאלה מהותית ר"י קדמי "על הראיות", מהד' תשס"ד-2003, חלק שלישי, בעמ' 1660).

לוח החשמל נבדק ואושר בזמנו ע"י חברת החשמל (חו"ד סלוצקי, עמ' 1 סעיף 5, וכן נספח הצילומים, עמ' 6). אינני מאמין שחברת החשמל, כמו גם מר בויטנר (ממונה הבטיחות ברשת נעמ"ת), היו מאשרים התקנת לוח חשמל **בבית ספר** בלא שיהיו בו כל אמצעי המיגון המחויבים עפ"י הדין והתקן.

25. **ג. אי ביצוע אחזקה שוטפת.** מר סלוצקי מציין בחוות דעתו, מפיו של איציק אלימלך, כי במשך כל התקופה מאז התקנת לוח החשמל באוגוסט 2002 (תעודת המשלוח היא מתאריך 8/5/02) ועד אירוע השריפה, בספטמבר 2003, התובעת 2 לא הזמינה את לב אביר לבצע אחזקה מונעת. הוא גם ציין כי אינו יודע על בדיקות טרמוגרפיות שנערכו ללוח החשמל.

מר איציק אלימלך אישר בעדותו כי מידע זה, שנמסר על ידו לסלוצקי, נכון הוא (פרו', עמ' 39 ש' 1, עמ' 39 ש' 18 – 21).

מר דני עמית, הנדסאי חשמל בנתבעת, מציין בתצהירו כי כדי למנוע שריפה שמקורה בהתחממות, יש לבצע ללוחות בדיקה טרמוגרפית – דבר שלא נעשה – ואין ספק כי בדיקה כזאת היתה מגלה את התקלה בזמן, ומונעת את השריפה.

26. אך עיון בתצהירו ובעדותו של מר עמית מראים, להבנתי, כי הבדיקה הטרמוגרפית נוגעת בעיקר למניעת התחממות **החיבורים** לקבל. בדיקה טרמוגרפית, אומר מר עמית בתצהירו (סעיף 12), היתה מונעת את השריפה "**שמקורה לדעתי בחיבורים בלתי תקינים**". וכן בחקירתו:

"בדיקה טרמוגרפית באה למצוא כשל במרכיבי הלוח, בד"כ **בחיבור** מרכיב הלוח אל חוטי החשמל, ששם בד"כ הכשל. במידה ואנו רואים שהטמפרטורה על אחד ההדקים של אחד ממרכיבי הלוח ... מתחמם, הדבר מצביע על **כשל בחיבור**, וחייב תיקון מייד" (פרו', עמ' 45, ש' 21 – 23).

לפיכך, ענין אי ביצוע בדיקה טרמוגרפית אינו רלוונטי לענייננו, שהרי כבר קבעתי, על יסוד חוות דעתו ועדותו הנחרצת של מר סלוצקי, כי כל החיבורים נעשו בצורה מקצועית ונכונה, **ולא** היה כל כשל בחיבורים.

27. **ד. אי התקנת הקבלים בתא נפרד.** טענת הנתבעת בנקודה זו היא כי בלוח החשמל המותקן **כיום** בבית הספר הקבלים אינם מתוחמים בתא נפרד, אלא מתוחמים בפלסטיק, המהווה תוסף לבעירה וסכנה ממשית להתלקחות שריפה (פרו', עמ' 47, ש' 7 – 11). מכאן מבקשת הנתבעת להסיק, כי גם בלוח החשמל הניזוק תיחמה לב אביר את הקבלים בפלסטיק, אשר גרם לאירוע השריפה.

כמובן שאין זו אלא השערה גרידא, ולא מעבר לכך. כדי לבדוק אל נכון שאלה זו במישור העובדתי, ניתן וצריך היה לשאול את העדים מטעם לב אביר, או את מר בויטנר, האם הקבלים היו בתא נפרד, או שמא תוחמו בפלסטיק. אולם ב"כ הנתבעת בחר לא להפנות שאלה עובדתית זו, לעדים שהדבר בידיעתם האישית, ותחת זאת מבקש הוא להסיק מן הלוח המצוי בשטח **כיום** מסקנות – או ליתר דיוק השערות חסרות יסוד – ביחס ללוח שהיה במועד השריפה נשוא התובענה.

מעבר לכך אציין כי מר עמית מטעם הנתבעת העיד כי הקבלים, עפ"י התכנית, כן נמצאים בתא נפרד, אם כי מיד תיקן את עצמו וציין כי הם נמצאים בתא נפרד רק בחלק החיצוני, אך לא בחלק הפנימי (פרו', עמ' 45, ש' 30 – 32).

והעיקר הוא, שעד זה עצמו אישר כי **אין** כל חוק אשר מחייב התקנה של קבלים בארון נפרד או בתא נפרד (פרו', עמ' 46, ש' 1).

28. סיכום כל האמור בחלק זה הוא, שלא עלה בידי הנתבעת להוכיח טענתה בדבר אשם תורם של התובעת.

הגבלת אחריות

29. הנתבעת טוענת בסיכומיה כי בחשבונית הרכישה נ/2 נקבע כי אחריותה בגין המוצר "לא תחול על נזקים עקיפים ו/או תוצאתיים, ובכל מקרה לא תעלה על סכום החיוב שנגבה בגין המוצר, ולא תחול מעבר לחצי שנה מיום ההספקה". טענה זו דינה להידחות. ראשית, מדובר בהרחבת חזית, שכן, הטענה לא הועלתה בכתב ההגנה, או בכל שלב במהלך המשפט, והיא מועלית לראשונה בסיכומים. שנית, כבר קבעתי (על יסוד טענות הנתבעת, אותן קיבלתי) כי הקבל נשוא דיונונו לא נרכש באמצעות החשבונית הזאת (ר' פסקה 11 לעיל). אם כן, אין מקום להסתמך עליה. ושלישית, האמור בחשבונית תקף ביחסים החוזיים בין הנתבעת לבין לב אביר. לא ב"יחסים" הנזיקיים בין התובעות והנתבעת.

הנזק

30. הנתבעת טוענת משום מה כי היא חייבת בתשלום בערכי שיפוי בלבד, ולא בערכי כינון. לא ברור על יסוד מה נטענת טענה זו, שעה שברור ואין חולק כי הפוליסה כוללת, במפורש, "סעיף ערך כינון" (ראה בפוליסה, עמ' 11, סעיף י"ז). כמו כן, השמאי, מר יהודה לוי, ציין בחוות דעתו הראשונה (המהווה כפי הנראה טיוטה, שהוגשה לתיק ביהמ"ש, פרו', עמ' 8, ש' 8 – 17) סכום אחד עבור ערך ריאלי, וסכום אחר עבור ערך כינון, ובחוות דעתו הסופית, מוצג נ/2, ציין את הסכום לפי ערך כינון בלבד. הוא גם אישר בחקירתו כי בפוליסה דגן יש ביטוח לפי ערך כינון, כפי שקיים כמעט בכל הפוליסות (פרו', עמ' 7, ש' 18 – 24).

31. אינני רואה כל פסול במקרה זה בכך שהשמאי, יהודה לוי, ביסס את שמאותו על החשבון הסופי של חברת לב אביר, כפי שנבדק ואושר (לאחר תיקונים והפחתות) ע"י מר סלוצקי (פרו', עמ' 9 ש' 7 עד עמ' 10 ש' 6). מר סלוצקי לא אישר את החשבון הסופי של לב אביר, כמות שהוא (ר' נספח ד' לתצהיר דני עמית), אלא בסעיפים רבים הפחית את הסכום וקבע את הסכום הנכון לדעתו.

יצוין כי הנתבעים לא הגישו חוות דעת שמאי נגדית. אין כל ערך לקביעתו של מר דני עמית בתצהירו (סעי' 15), כי הנזק למערכת החשמל מוערך על ידו בסך של 30,000 ש"ח. ראשית, מר דני עמית איננו שמאי. שנית, הוא לא ציין ולא הסביר מה שגוי ומה לא סביר (לדעתו) בחשבון של לב אביר, כפי שאושר ע"י מר סלוצקי. והעיקר – הוא לא נתן כל פירוט, ולו מינימלי שבמינימלי, ל"הערכתו" שלו, בסך של 30,000 ש"ח. בה במידה יכול היה מר עמית לנקוב כל סכום העולה על דעתו.

32. שכ"ט לשמאי ולמהנדס החשמל. אני סבור כי התובעת זכאית לשיפוי גם כדי הסכום ששולם על ידה לשמאי ולמהנדס החשמל, ואפנה בענין זה לפסה"ד של ביהמ"ש המחוזי בחיפה, המצוטט בסיכומי התובעות, ת.א. (חי') 1563/95 קיסרית ייצור רהיטים נ' אררט חב' לביטוח (אתר נבו) (בפיסקאות 123 – 124 לפסה"ד).

33. סה"כ הסכומים ששילמה התובעת עפ"י הפוליסה (כולל תשלום ישירות לחברת אקספרס, וכולל שכ"ט השמאי ומהנדס החשמל) הסתכמו ב-92,870ש"ח (ראה פירוט בתצהיר גיינה שוורץ ובנספחיו) ובתוספת הצמדה וריבית עד יום הגשת התביעה (9/5/06) – סך 105,217ש"ח.

מן התובעת 2 נוכה סכום השתתפות עצמית בסך 43,940ש"ח (ראה נספח ג'1 לתצהיר גיינה שוורץ) ובצירוף הצמדה וריבית עד יום הגשת התביעה – סך 50,142ש"ח.
מן הסכומים הנ"ל אני מנכה 20% בגין נזק ראייתי כאמור בפיסקה 14 לעיל.

לסיכום

34. אני מחייב את הנתבעת לשלם את הסכומים כלהלן :

לתובעת 1 סך 84,174ש"ח בתוספת הפרשי הצמדה וריבית כחוק מיום 9/5/06 ועד התשלום בפועל ובתוספת הוצאות ושכ"ט עו"ד בסך כולל של 15,000ש"ח בצירוף מע"מ ובצירוף הפרשי הצמדה וריבית כחוק מהיום ועד התשלום בפועל.

לתובעת 2 סך 40,114ש"ח בתוספת הפרשי הצמדה וריבית כחוק מיום 9/5/06 ועד התשלום בפועל, ובתוספת הוצאות ושכ"ט עו"ד בסך כולל של 7,200ש"ח בצירוף מע"מ ובצירוף הפרשי הצמדה וריבית כחוק מהיום ועד התשלום בפועל.

ניתן היום, כ"ז אב תשס"ט, 17 אוגוסט 2009, בהעדר הצדדים. המזכירות תמציא פסק דין זה לצדדים.

צבי דותן 54678313

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[הודעה למנויים על עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו - הקש כאן](#)